

education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINCIAL ASSESSERING

GRAAD 11

**EKONOMIE V2
NOVEMBER 2024
NASIENRIGLYNE**

PUNTE: 150

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 23 bladsye.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1****1.1 MEERVOUDIGE KEUSE**

1.1.1	C/	relatiewe ✓✓		
1.1.2	A/	normale ✓✓		
1.1.3	D/	minderwaardige ✓✓		
1.1.4	A/	relatief elasties ✓✓		
1.1.5	B/	Kolonialisme ✓✓		
1.1.6	B/	Wêreldhandelsorganisasie ✓✓		
1.1.7	C/	Volhoubare ontwikkeling ✓✓		
1.1.8	D/	Groenbelasting ✓✓	(8 x 2)	(16)

1.2 PAS ITEM

1.2.1	C/	'n volgehoue styging in die algemene prysvlak ✓		
1.2.2	E/	nie alle kostes kan aangepas word nie ✓		
1.2.3	F/	bevrediging verkry uit die verbruik van goedere en dienste ✓		
1.2.4	H/	goedere wat in samewerking met mekaar gebruik word ✓		
1.2.5	G/	vernietiging van woude om plek te maak vir behuising ✓		
1.2.6	D/	unieke produkte ✓		
1.2.7	B/	lone, elektrisiteit en brandstof ✓		
1.2.8	A/	'n reuse maatskappy met takke in ander lande ✓	(8 x 1)	(8)

1.3 KONSEPTE

1.3.1		Afgeleide vraag ✓		
1.3.2		Pryseiers ✓		
1.3.3		Opkomende ekonomieë/Opkomende markte ✓		
1.3.4		Vryhandel ✓		
1.3.5		Verstedeliking ✓		
1.3.6		Kweekhuisgasse ✓	(6 x 1)	(6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 2: MIKRO-EKONOMIE**40 PUNTE – 30 MINUTE**

2.1 Beantwoord die volgende vrae.

2.1.1 **Noem TWEE produksiefaktore.**

- Arbeid ✓
- Kapitaal ✓
- Entrepreneurskap ✓
- Natuurlike hulpbronne/grond ✓ (2 x 1) (2)

2.1.2 **Hoekom sal 'n besigheid kostes hê, wanneer produksie nul is?**

- Totale koste van produksie bestaan uit vaste koste, bv. huur en salarisse, wat betaal moet word, irrelevant of produksie plaasvind en veranderlike koste, bv. elektrisiteit en rou materiaal. ✓✓
 - As ondernemings geen produksie het nie, betaal hulle steeds vaste koste, slegs as ondernemings produseer, word veranderlike koste betaal. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)**

2.2 **DATARESPONS**

2.2.1 **Noem EEN produk handelsmerk wat in die spotprent hierbo uitgebeeld word.**

- Coke ✓
- Pepsi ✓ (1)

2.2.2 **Identifiseer die verwantskap tussen die produkte in die spotprent hierbo.**

Hulle is substituteprodukte. ✓ (1)

2.2.3 **Beskryf kortliks die term *monopolistiese mededinging*.**

'n Kombinasie van volmaakte en onvolmaakte mededinging, gekenmerk deur baie kopers en verkopers. Firms in hierdie mark gebruik produk differensiasie om kliënte te lok. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.2.4 **Hoekom sal verskaffers van hierdie tipe produkte aanbevole verkooppriese hê?**

- Die produsent kan die verbruiker direk van die prys waarteen die produk verkoop word inlig. ✓✓
 - Produsente kan dit as 'n vorm van prysstandaardisering gebruik waar 'n produk in verskillende afsetpunte in 'n streek verkoop word. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2)

2.2.5 **Hoe kommunikeer verskaffers in hierdie marksegment hul uniekheid aan verbruikers.**

- Produsente verkoop produkte wat soortgelyk is, maar nie homogeen is nie, hulle is gedifferensieer (bestanddele, verpakking, handelsmerke, ens.), produsente kommunikeer verskille aan verbruikers. ✓✓
 - As 'n verbruiker oortuig is dat daar differensiasie of uniekheid bestaan, sal hulle bereid wees om 'n hoër prys vir die produk te betaal. ✓✓
 - Produsente kan gebruik maak van advertensies om verbruikers in te lig oor die uniekheid van hul produkte. ✓✓
 - Produsente kan ook sy handelsnaam, erkenning en lojaliteit gebruik om produkte te onderskei, bv. Nike of Levi. ✓✓
 - Bv. tandepasta; bleiking, varsheid, koeksoda, houtskool, bamboes, ens. ✓
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2 x 2) (4)

2.3 **DATARESPONS**

2.3.1 **Identifiseer die skedule in die tabel hierbo.**

Totale Kosterkedule/Kosterkedule. ✓ (1)

2.3.2 **Wat is die totale koste (TK) om 35 eenhede te vervaardig?**

R1 260. ✓ (1)

2.3.3 **Beskryf kortliks die term *skaalbesparing*.**

- Dalende gemiddelde koste te danke daaraan dat die koste oor meer uitseteenhede versprei word. ✓✓
 - Firma wil 'n spesifieke hoeveelheid uitseteenhede produseer wat dit in staat stel om 'n afname in die koste van produksie per eenheid te ervaar. ✓✓
 - Die kostevoordeel wat 'n firma ervaar wanneer dit sy vlak van uitsette verhoog. ✓✓
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2)

2.3.4 **Verduidelik die konsep van langtermyn in terme van koste in 'n besigheid.**

In die lang termyn word alle produksiefaktore veranderlik, hulle kan verander of aangepas word. So kan die besigheid uitbrei en weer die skaalbesparings herwin. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2)

2.3.5 **Verduidelik die vorm van die marginale kostekromme (MK).**

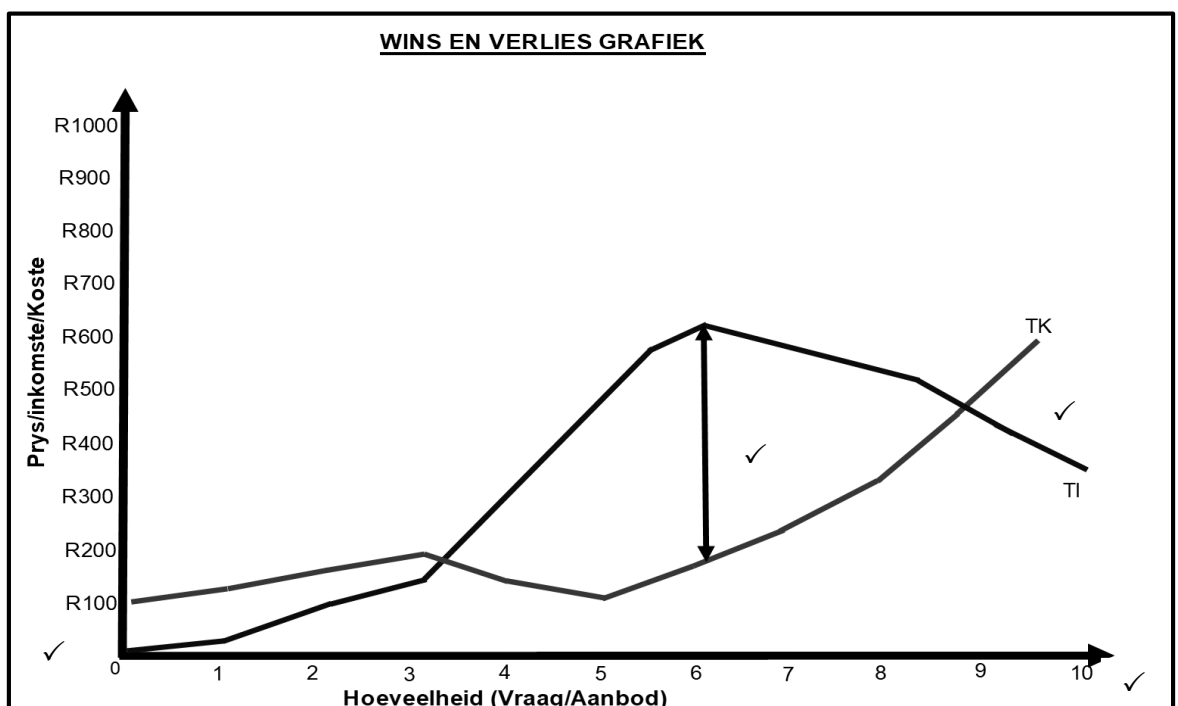
- Die marginale kostekromme is die grafiese voorstelling van die verhouding tussen die marginale koste en die hoeveelheid uitset wat deur die firma geproduseer word en het gewoonlik 'n U-vorm. ✓✓
- Wat beteken die marginale koste daal vir lae vlakke van uitsette en verhogings vir groter uitset hoeveelhede. ✓✓
- Die vorm van die marginale kostekromme is U-vormig wat daarop dui MK val in die begin as gevolg van toenemende opbrengs en uiteindelik styg dit as gevolg van die werking van die wet van dalende opbrengs. ✓✓
- MK sal hoog begin en verminder soos meer eenhede geproduseer word, soos MK afneem, sal GK ook afneem. ✓✓
- GK sal aanhou daal, soos MK begin toeneem. Wanneer die MK die GK sny, by die laagste punt van die GK of waar MK = GK, sal die GK begin toeneem. ✓✓
- Die besigheid sal nou dalende marginale opbrengste ervaar (winste). ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2 x 2)

(4)

2.4 **Verduidelik met behulp van 'n grafiek hoe 'n onderneming sy wins maksimaliseringvlak kan bepaal.**

Merk allokasie	
Korrekte benoeming van die asse	= 1 mark
Korrekte benoeming op die asse	= 1 mark
Korrekte benoeming van die koste en inkomste kromme	= 1 mark
Korrekte posisie van die wins maksimaliseringspunt	= 1 mark
Totaal	(Maks 4)

- Aanvanklik sal die TK-kromme bo die TI-kromme wees, maar as produksie toeneem en ons die gelykbreekpunt bereik, sal die TI-kromme die TK-kromme sny en die produsent sal wins maak ($TI > TK$). ✓✓
- By eenheid 6 sal ons wins maksimaliseer. ✓✓
- Namate skaalbesparing toeneem, sal wins toeneem. ✓✓
- Soos marginale koste van produksie toeneem, sal die TK-kromme weer die TI-kromme sny en sal TK hoër as TI ($TI < TK$) wees. ✓✓

(Maksimum 4)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(Maksimum 4 punte vir die grafiek en maksimum 4 punte vir die verduideliking)

(’n Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(2 x 4) (8)

2.5 **Ondersoek die implikasie van nie-prysmededinging op oligopolie.**

- Oligopolie is interafhanklik, elke firma sal oorweeg hoe die ander firmas in die bedryf sal reageer op enige besluit wat geneem word. ✓✓
- Nie-prysmededinging behels maniere waarop firmas poog om verkope te verhoog en lok kliente deur ander metodes as prys. Nie-prys kompetisie kan die kwaliteit van die produk, ’n unieke verkoops punt insluit, of uitstekende ligging en na-verkope diens insluit. ✓✓
- Oligopolie maak gebruik van nie-prys kompetisie bv. advertensies om handelsmerkbewustheid te skep. As hulle hul pryse verhoog, sal hulle kliente afstaan aan hul mededingers. ✓✓
- As gevolg van die onsekerheid in ’n oligopolie en die feit dat produkte slegs effens gedifferensieer is en die markprys dieselfde is, met handelsmerk-lojaliteit en advertensies wat die verskil vir die verbruiker maak. ✓✓
- Vorms van nie-prysmededinging sluit in: Handelsmerklojaliteit, verlengde inkopies/besigheidsure, sake doen via die internet, na-verkope dienste, bykomende dienste, lojaliteit belonings vir kliënte en deur-tot-deur aflewering. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(’n Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(4 x 2) (8)
[40]

VRAAG 3: KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES 40 PUNTE – 30 MINUTE

3.1 Beantwoord die volgende vrae.

3.1.1 **Noem enige TWEE multinasionale-nasionale ondernemings wat in Suid-Afrika handeldryf.**

- McDonalds ✓
- Burger King ✓
- KFC ✓
- BMW ✓
- Mercedes Benz ✓
- Volkswagen ✓

3.1.2 **(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 1) (2)**
Verduidelik die verband tussen armoede en omgewingsverval.

- Armoede is 'n massiewe bedreiging vir die omgewing, oorlewing van dag tot dag maak mense minder sensitief vir die onderhoud van die natuurlike omgewingshulpbronne. ✓✓
- Arm mense het groot gesinne, swak gesondheidsdienste wat armoede verhoog en verdere omgewingsdruk skep, bv. arm huishoudings is afhanklik van hout vir energie (kook, hitte, ens.), dit lei tot ontbossing. ✓✓
- Vir gemarginaliseerde gemeenskappe om te oorleef, ontgin hulle erosie geneigde heuwels en ontbos natuurlike plantegroei/bome om ruimte te maak vir huise en gewasse, en misbruik grond sonder om voedingstowwe te vervang.

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)

3.2 **DATARESPONS**

3.2.1 **Identifiseer EEN oorsaak van globalisering in die diagram hierbo.**

- Tegnologie. ✓
- Multinasionale maatskappye. ✓
- Laer tariewe. ✓
- Verbeterde vervoer. ✓
- Arbeidsmobiliteit. ✓
- Kapitaalmobiliteit. ✓

(1)

3.2.2 **Noem EEN organisasie wat betrokke is by die bevordering van globalisering.**

- Wêreldhandelsorganisasie/WHO. ✓
- Wêreldbank. ✓
- Internasionale Monetêre Fonds/IMF. ✓

(1)

3.2.3 **Beskryf kortliks die term *globalisering*.**

- Die proses waardeur die mense van die wêreld in 'n enkele Wêreldsamelewing geïnkorporeer word. ✓✓
- Sosio-politieke en -ekonomiese samewerking tussen lande. ✓✓
- Onderling gekoppelde wêreldwye samelewings, waar grense minder belangrik geword het, en die wêreld kleiner maak. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2)

3.2.4 Hoekom dryf lande handel?

- Natuurlike hulpbronne is oneweredig oor die wêreld versprei; lande sal surplus hulpbronne uitvoer, en goedere en dienste invoer wat hulle nie het nie. ✓✓
- Lande kan hul lewenstandaard verbeter deur die invoer van produkte en goedere wat goedkoper is as plaaslik vervaardigde produkte en goedere. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2)

3.2.5 Verduidelik die belangrikheid van die verbetering van infrastruktuur op die groei in globalisering.

- Die belangrikste infrastruktuur ontwikkelings wat lei tot verhoogde globalisering is vervoer en kommunikasie. ✓✓
- Doeltreffende vervoer (land, see en lug) is nodig vir globalisering. ✓✓
- Vervoer verskuif goedere van een deel van die wêreld na 'n ander, moderne vervoer verminder afstande en reistye, en maak die wêreld kleiner. ✓✓
- Ontwikkelde kommunikasietegnologie verbind lande vinniger. ✓✓
- Selfone, rekenaars en die internet verskaf onmiddellike skakels tussen mense en besigheid in enige deel van die wêreld, insluitend boodskappe en geldoordragte. ✓✓
- Dit word moontlik gemaak deur kommunikasietegnologie, met behulp van landlyne, satelliete en onderwaterkabelverbindinge. ✓✓
- Die spoed van inligtingoordrag neem voortdurend toe. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(2 x 2)

(4)

3.3 DATARESPONS

3.3.1 Noem die gesondheidsorganisasie wat die navorsing saamgestel het in die uittreksel hierbo.

Wêreldgesondheidsorganisasie/WGO. ✓

(1)

3.3.2 Identifiseer die bruin omgewingskwessie wat in die uittreksel hierbo bespreek is.

Lugbesoedeling. ✓

(1)

3.3.3 Beskryf kortliks die term *geneties gemodifiseerde organismes*.

- 'n Geneties gemodifiseerde organisme is enige organisme wie se genetiese materiaal met behulp van genetiese ingeniering tegnieke verander is. ✓✓
- Suid-Afrika produseer geneties gemodifiseerde mielies, sojabone en katoen. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

3.3.4 Verduidelik die impak van CO₂ (koolstofdiksied) vrystellings op die Suid-Afrikaanse ekonomie.

Warmer temperature kan ekonomiese verliese vir 'n land veroorsaak, soos die verlaging van landbou-opbrengste, die vermindering van arbeidsproduktiwiteit, en dalende industriële uitsette . ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

3.3.5 Hoe kan Suid-Afrika hul teiken van 350 – 420 MtCO₂e (metrieke ton koolstofdiksied-ekwivalent) teen 2030 bereik?

- Die openbare en private sektor moet hul hulpbronne en beleggings verskuif na die skepping van 'n groener ekonomie met 'n sterk fokus op die beplanning en skepping van infrastruktuur om 'n gladde oorskakeling na hernubare energie te verseker. ✓✓
- Eskom se steenkoolvuur-elektrisiteitsaanlegte is die goedkoopste en die meeste doeltreffende manier om elektrisiteit op te wek, die aanlegte is egter ook van die grootste opwekkers van koolstofdiksied. Suid Afrika het groot potensiaal vir son- en windkragopwekking. ✓✓
- Verlaging van koolstofdiksied vrystellings van voertuie, dit kan bereik word deur die verbetering van die openbare vervoerstelsel en minder rondry. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 2) (4)

3.4 Bespreek die doelwitte van die Wêreldhandelsorganisasie.

- Stel en handhaaf reëls en regulasies vir internasionale handel. ✓✓
- Verskaf 'n forum vir onderhandeling en monitering van verdere handel liberalisering. ✓✓
- Los handelsgeskille op. ✓✓
- Verhoogde deursigtigheid van besluitnemingsprosesse. ✓✓
- Werk saam met ander groot internasionale ekonomiese instellings in ekonomiese bestuur. ✓✓
- Help ontwikkelende lande om ten volle voordeel te trek uit die globale handelstelsel. ✓✓

**(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
('n Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde) (4 x 2) (8)**

3.5 Analiseer landbou-ontwikkeling, ontbossing en gronddegradasie as probleme wat die omgewing bedreig.

Landbou-ontwikkeling en ontbossing.

- Verhoogde vraag na voedsel en ander kommersiële of bestaansaktiwiteite bedreig natuurlike hulpbronne. ✓✓
- Landbou-ontwikkeling het groot stukke grond nodig om in die toenemende vraag na voedsel van 'n toenemende bevolking te voorsien. Dit lei tot ontbossing, gronderosie, gronddegradasie, verwoestyning en water- en lugbesoedeling. ✓✓
- Afrika se ontbossing teen 'n tempo van 1,5% pa lei tot verminderde habitatte vir plante en diere, beïnvloed reënvalpatrone, verlaag die vermoë vir reën om te vorm en verdamping deur die son kan nie plaasvind nie aangesien daar geen bome is nie, wat die patrone van landbou, voedselvolhoubaarheid en volhoubaarheid van bevolkings nedersettings. ✓✓

Grondegradasie.

- Dit is die wanverhouding tussen grondkwaliteit, grondgebruik en grond produktiwiteit. ✓✓
- As dit nie doeltreffend en effektief gebruik word nie, word grond geërodeer deur ontbossing, gronderosie, grondvrugbaarheid en oorstromings. ✓✓
- Daar word beraam dat 14% van gedegradeerde grond die gevolg is van plantegroei verwydering, 13% van oorbenuiting, 49,5% van oorbeweiding en 24% van landbou-aktiwiteite. ✓✓
- Weens ontbossing, gronderosie, grondvrugbaarheid en oorstromings neem die vermoë van grond om gewasse te produseer en diere te voer jaarliks af. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(2 x 4)

(8)
[40]

VRAAG 4: MIKRO-EKONOMIE EN KONTEMPORÊRE EKONOMIESE KWESSIES
40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae.

4.1.1 **Noem enige TWEE produkte waar vraag nie deur prysstygings of prysdalings beïnvloed word nie.**

- Chroniese medikasie. ✓
- Water tydens 'n droogte. ✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 1) (2)

4.1.2 **Hoe verbeter handelliberalisering ekonomies ontwikkeling?**

- Deur landsgrense af te breek en vryebeweging van produksiefaktore en produkte tussen lande toe te laat. ✓✓
- Beleide wat handel tussen lande verhoed te verwyder. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1 x 2) (2)

4.2 **DATARESPONS**

4.2.1 **Noem die tipe pryselastisiteit van aanbod wat in die grafiek hierbo geïllustreer word.**

Relatief onelastiese toevoer. ✓ (1)

4.2.2 **Identifiseer die hoeveelheid verskaf teen R5,00 per eenheid.**

150 eenhede. ✓ (1)

4.2.3 **Beskryf kortliks die term *pryselastisiteit van aanbod*.**

Die reaksie van aanbod op 'n verandering in prys. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

4.2.4 **Hoekom kan 'n boer nie die aanbod van sy produk verhoog as die prys van sy produk styg nie?**

Boerdery met landbouprodukte neem tyd/dit is seisoen gebonde, as 'n boer oortollige produkte het, hy kan dit dadelik verkoop word, dit sal egter 'n jaar neem om 'n volgende oes te produseer, teen daardie tyd sal die voordeel van pryselastisiteit van aanbod reeds gedaal het. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

4.2.5 **Bereken pryselastisiteit van aanbod (PEA), toon ALLE berekeninge.**

$$\begin{aligned}
 \text{PEA} &= \frac{\% \text{ Verandering in hoeveelheid Verskaf}}{\% \text{ Verandering in Prys}} \div \frac{\% \Delta Q_v}{\% \Delta P} \quad \checkmark \\
 \% \Delta Q_v &= \frac{(150 - 100)}{100} \times \frac{100}{1} = \frac{5000}{100} = \underline{50\%} \\
 \% \Delta P &= \frac{(5 - 3)}{3} \times \frac{100}{1} = \frac{200}{3} = \underline{66,67\%} \\
 \text{PEA} &= \frac{50\%}{66,67\%} \quad \checkmark \\
 \text{PEA} &= \underline{0,75} \quad \checkmark\checkmark \quad (2 \times 2) \quad (4)
 \end{aligned}$$

4.3 DATARESPONS

4.3.1 **Identifiseer die omgewingsdag wat in die spotprent hierbo gevier word.**

Aarde dag. \checkmark (1)

4.3.2 **Noem die belangrikheid daarvan om mense bewus te maak van die toestand van die omgewing.**

- Hoër vlakke van omgewingskennis korreleer aansienlik met 'n hoër mate van pro-omgewing en bewaring gedrag. \checkmark
 - Hoe meer mense weet, hoe groter is die kans dat hulle sal herwin, energiedoeltreffend wees, water bespaar, ens. \checkmark
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (1)

4.3.3 **Beskrif kortliks die term *volhoubare ontwikkeling*.**

- Volhoubare ontwikkeling is 'n benadering tot groei en menslike ontwikkeling wat daarop gemik is om in die behoeftes van alle mense te voldoen sonder om die vermoë van die toekomstige generasies om in hul eie behoeftes te voorsien in te boet. $\checkmark\checkmark$
 - Die doel is om 'n samelewing te hê waar lewensomstandighede en hulpbronne voorsien in menslike behoeftes sonder om planetêre integriteit te ondermyn. $\checkmark\checkmark$
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2)

4.3.4 **Verduidelik hoe Suid-Afrika wetgewing gebruik om die impak van besoedeling te verminder.**

- Wette kan nie natuurlike prosesse wat omgewingsverandering veroorsaak, beïnvloed nie, maar kan gebruik word om menslike gedrag te reguleer. $\checkmark\checkmark$
 - Wette wat geraasvlakke, besoedeling en afvalbestuur reguleer is regoor die wêreld geïmplementeer om die omgewing veilig te hou vir toekomstige geslagte. $\checkmark\checkmark$
- (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)** (2)

4.3.5 **Hoe sal prysgebaseerde metodes geïmplementeer word om te verminder die impak van besoedeling?**

- Die regering verkies wetgewende instrumente omdat, heffings soos belasting en subsidies gebruik word om besoedelaars te oorreed om besoedelingsvlakke te verminder. ✓✓
- Prysgebaseerde metodes word as indirek en onseker beskou, gemik om toestande waarin besluite geneem word te verander eerder as om besluite voor te skryf. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2 x 2) (4)

4.4 **Bespreek kortliks die faktore wat die elasticiteit van vraag (PED) bepaal.**

Vervanging. ✓

- As die prys van 'n produk styg, is verbruikers geneig om substituteprodukte te koop, wat hulle in staat stel om hul behoeftes vir die produk teen 'n laer prys te bevredig, bv. botter en margarien. ✓✓
- Die vraag na goedere met nabye substituteprodukte is meer sensitief vir prys verander (prys is elasties). ✓✓
- Die vraag na goedere sonder 'n nabye plaasvervanger is geneig om prys onelasties te wees, bv. brandstof). ✓✓

Die mate van komplementariteit van die produk. ✓

- As die prys van een produk verhoog, kan die vraag na beide produkte verminder bv. die hoër prys van brandstof kan lei tot 'n afname in die vraag na brandstof en voertuie. ✓✓

Aard van die kommoditeit. ✓

- Onderskeid tussen noodsaaklikhede en luukshede hang af van persoonlike smaak en voorkeure en is subjektief. ✓✓
- Benodigdhede, bv. kos, klere, water, ens., sal onelasties wees, verbruikers moet hierdie produkte hê om te oorleef en verbruikers sal voortgaan om die produkte te koop al styg pryse. Die vraag is meer onelasties. ✓
- Luukse goedere, laat mense beter voel, maar is nie noodsaaklik vir oorlewing. Bv. selfone, luukse voertuie en tegnologie. Teen 'n spesifieke prys sal verbruikers bereid wees om hierdie goedere te koop, maar as pryse verhoog sal verbruikers nie meer hierdie goedere kan bekostig nie. Vraag is meer elasties. ✓✓

Tyd. ✓

- As die prys van 'n produk wat 'n verbruiker gewoonlik koop toeneem oor tyd (inflasie), kan die verbruiker voortgaan om dit te koop, maar sal uiteindelik alternatiewe en meer bekostigbare produkte koop. ✓✓
- Op die kort termyn is hierdie produkte relatief onelasties, maar word mettertyd meer elasties. ✓✓

Relatiewe belangrikheid van 'n item in die totale besteding van verbruikers. ✓

- Die grootste gedeelte van huishoudelike inkomste word aan kos, behuising,

vervoer, ens. ✓✓

- Die vraag na hierdie items is meer elasties vir veranderinge in prys, as die vraag na goedere wat 'n klein hoeveelheid inkomstebesteding opneem (sout en vuurhoutjies). ✓✓

Hoe word die produk gedefinieer? ✓

- Verbruikers gebruik 'n breë beskrywing vir goedere bv. kos of klere. Verbruikers kan nie ophou kos koop as pryse styg nie, die vraag is dus onelasties. ✓✓
- Maar met spesifieke voedselitems, bv. beesvleis en neute, is pryse meer elasties. As pryse styg, sal verbruikers plaasvervangers koop of ophou om hierdie produkte te koop. ✓✓

Advertensie. ✓

- Daar is baie goedere op die mark beskikbaar vir verbruikers met beperkte inkomste. Produsente gebruik verskeie vorme van advertensies om verbruikers in te lig van die voordele van hul produkte. ✓✓
- Produsente hoop verbruikers sal hul produkte koop aangesien dit hul behoeftes sal bevredig, al is die produkte duurder. Verbruikers meen die prysverskil is regverdigbaar. ✓✓
- Die vraag na minder bekende handelsmerk is minder elasties as die produkte met bekende handelsmerke. ✓✓

Duursaamheid van 'n produk. ✓

- Duursame goedere word vir 'n lang tydperk gebruik voordat dit vervang word, bv. voertuie en yskaste. ✓✓
- Verbruikers is geneig om hierdie goedere langer te hou as hul pryse styg, met die hoop dat pryse in die toekoms kan daal, wat die vraag na duursame goedere prys elasties maak. ✓✓
- Nie-duursame goedere, kan een keer gebruik word en word op 'n gereelde basis vervang, verbruikers kan nie uitstel totdat pryse daal, dus is die vraag onelasties. ✓✓

Gewoontevormende produkte. ✓

- Sodra verbruikers verslawende goedere 'n aantal kere gebruik het, sal hulle hierdie goedere op 'n gereelde basis wil gebruik (tabak, alkohol, pynstillers, ens.). ✓✓
- Hierdie goedere is prys onelasties, verbruikers koop ten spyte van prysstygings. ✓✓

Ander.

- Produkte met meer as een gebruik is minder prys elasties as pryse met slegs een gebruik. Verbruikers is bereid om 'n hoër prys vir 'n meerdoelige produk te betaal, bv. stofsuiers. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(4 x 2) (8)

4.5 Evalueer direkte buitelandse investering as 'n rede vir globalisering.

- Ten spyte van die land se vele uitdagings, het ons ekonomie steeds byna R100 miljard se BDI-invloei in 2023 gelok, dit is gelykstaande aan 1,4% van die BBP. ✓✓
- Verbeterde ekonomiese groei, die potensiaal om by te dra tot 'n land se ekonomiese groei. Wanneer buitelandse beleggers kapitaal in 'n ekonomie instoot, lei dit dikwels tot verhoogde produksie, verbeterde infrastruktuur, en tegnologiese vooruitgang. Hierdie faktore dryf ekonomiese uitbreiding, wat 'n rimpel-effek skep wat verskeie sektore bevoordeel. ✓✓
- Tegnologie-oordrag en innovasie, gevorderde tegnologieë, bestuur praktyke en kundigheid van die beleggingsland. Hierdie kennis-oordrag spoor innovasie aan namate binnelandse nywerhede blootstelling kry aan tegnologiese prosesse en metodologieë. Sulke tegnologiese infusie bevorder die ontwikkeling van nuwe produkte, dienste en prosesse, wat 'n nasie se mededingendheid op die globale verhoog bevorder. ✓✓
- Werkskepping, buitelandse besighede lei dikwels tot werkskepping binne die gasheer ekonomie. Soos hierdie ondernemings groei en hul bedrywighede uitbrei, benodig hulle 'n geskoolde werksmag om hul aktiwiteite te dryf. Dit lei na verhoogde werksgeleenthede vir die plaaslike bevolking, die vermindering van werkloosheidsyfers en die verbetering van die algehele lewenstandaard. ✓✓
- Infrastruktuurontwikkeling binne die gasheerland, buitelandse beleggers mag betrokke te raak by projekte om vervoernetwerke, energievoorsieningstelsels en kommunikasiefasiliteite te verbeter. Hierdie infrastruktuur verbeterings ondersteun buitelandse ondernemings se bedrywighede en lê 'n grondslag vir breër ekonomiese ontwikkeling. ✓✓
- Uitvoerbevordering, buitelandse beleggers gebruik dikwels die gasheerland as 'n basis vir hul bedrywighede, wat uitvoere kan verhoog. Deur die gebruik van plaaslike hulpbronne en werksmag, kan buitelandse maatskappye goedere en dienste meer doeltreffend vervaardig, wat hulle dan meer mededingend in wêreldmarkte maak. Dit verhoog 'n nasie se uitvoerpotensiaal en kan bydra tot 'n gunstige handelsbalans. ✓✓
- Diversifikasie van industriële basis, die bekendstelling van buitelandse besighede oor verskeie sektore maak die ekonomie minder afhanklik van 'n enkele bedryf. Hierdie diversifikasie kan ekonomiese weerstandigheid verbeter, en verminder die risiko's om sterk op 'n spesifieke sektor staat te maak. ✓✓
- Toegang tot kapitaal en finansiering, buitelandse beleggers bring aansienlike finansiële hulpbronne na die gasheerland. Hierdie invloei van kapitaal kan huishoudelike besparings aanvul, wat dit vir plaaslike besighede makliker maak om toegang tot fondse vir uitbreiding, navorsing en ontwikkeling en ander groei georiënteerde inisiatiewe te verkry. ✓✓
- Gestimuleerde mededinging, die toetreding van buitelandse besighede lei tot gesonde mededinging binne die plaaslike mark. Dit noep plaaslike maatskappye om hul produkte, dienste en bedryfsdoeltreffendheid en mededingendheid te verbeter. As gevolg hiervan trek verbruikers voordeel uit beter gehalte en groter keuses van produkte. ✓✓
- Politieke en sosiale stabiliteit. Buitelandse beleggers is dikwels afhanklik van die gasheerland se stabiliteit, wat daartoe lei dat hulle pleit vir beleide

wat bevorderlike besigheidsomgewing en sosio-ekonomiese vooruitgang kan verseker. ✓✓

- Verbeterde mensekapitaal. Samewerking met buitelandse entiteite kan lei tot vaardigheidsoordrag en kennis na die plaaslike arbeidsmag. Werknemers wat werk in buitelandse maatskappye ontvang dikwels opleiding in gevorderde tegnieke en praktyke, wat hul kundigheid verbeter en bydra tot die ontwikkeling van 'n meer geskoolde arbeidsmag. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(4 x 2)

(8)
[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling van die ANTWOORDEBOEK.

VRAAG 5: MIKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- **Bespreek in detail die kenmerke van volmaakte markte en monopolieë.**
(26 punte)
- **Analiseer die verskillende tipes doelwitte wat 'n besigheid moet bereik.**
(10 punte) [40]

INLEIDING

Markte is 'n meganisme wat kopers en verkoper van produkte en dienste bymekaarbring, en struktuur gee aan hoe markte georganiseer word. ✓✓
Markstruktuur verwys na die hoofkenmerke van die mark waarin 'n besigheid handeldryf en die produksiekoste daarvan. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(Maks 2)

INHOUD: HOOFDEEL

Aantal kopers en verkopers. ✓

- In volmaakte markte is daar baie kopers en verkopers, almal koop en verkoop dieselfde produk, terwyl in 'n monopolie is daar net een verskaffer/een firma van die produk. ✓✓

Aard van die produk (produkdifferensiasie). ✓

- In volmaakte markte is alle produkte wat aangebied word homogeen (dieselfde), met geen ooglopende verskil in kwaliteit, terwyl in 'n monopolie is die produk heterogeen (uniek) met geen nabye plaasvervangers nie. ✓✓

Hindernisse vir toetrede (uittrede) van die mark. ✓

- In volmaakte markte is daar geen versperrings vir toegang tot of uittrede van die mark nie, produksiekoste is laag en produkte is homogeen, terwyl monopolieë verskeie hindernisse tot toetrede, bv. kapitaal, patente, wetgewing, ens. tot voordeel van die produsent. ✓✓

Beheer oor pryse. ✓

- In volmaakte markte is daar baie kopers en verkopers van die produk, maar geen van die kopers of verkopers is in staat om die markprys van die produk te beïnvloed. Pryse word bepaal deur die kragte van vraag en aanbod en produsente is prysnemers, in die geval van monopolieë is pryse hoog, aangesien die produsent markkrag (en ook die enigste vervaardiger van die produk is) het, die produsent is 'n prysmaker. ✓✓
- In volmaakte markte aanvaar beide die koper en die produsent die prys soos dit is en besluit hoeveel om te koop of te verkoop teen die prys, in die geval van monopolieë sodra die prys bepaal is sal die vraag na die produk bepaal hoeveel produkte teen daardie prys verkoop word. ✓✓
- In volmaakte markte sal lae pryse heers, as 'n produsent 'n hoër prys vra sal die produsent markaandeel verloor, met monopolieë, het firmas het een of ander vorm van beheer, wat wissel van beperkte tot volledige beheer oor pryse. ✓✓

Beskikbaarheid van inligting (Kennis van die mark). ✓

- In volmaakte markte het kopers volledige inligting oor prys, mededinging, hoe

produkte geproduseer word en waar om dit te koop, in monopolieë, is kennis nie beskikbaar vir nuwe toetreders nie, bv. tegnologiese kennis is nie beskikbaar vir nuwe toetreders. ✓✓

Vraagkromme. ✓

- Prys in die volmaakte markte word bepaal deur kragte van vraag en aanbod, daar is geen eksterne kragte wat pryse op of af dwing nie, terwyl monopoliste 'n afwaartse vraagkromme het. Aangesien hulle die enigste verskaffer van 'n spesifieke goed of diens is, en die markvraagkromme is dus die monopolis se vraagkromme. ✓✓

Grootte van die winste. ✓

- Volmaakte markte maak ekonomiese wins in die kort termyn, maar normale wins in die langtermyn, monopoliste sal bonormale winste behaal, selfs in die lang termyn. ✓✓

Uitset. ✓

- In die volmaakte mark is daar hoë uitset en groot keuses as gevolg van die hoeveelheid produsente, wat geen keuse het as om die hoeveelhede te verskaf wat die mark benodig, 'n monopolie se uitset is beperk tot die individuele firma se uitset aangesien die firma die mark is. ✓✓
- In die volmaakte mark is daar geen tekorte nie, as een verskaffer die mark verlaat, is daar baie ander verskaffers om in die verbruikers se behoeftes te voldoen. Die monopolis die enigste verskaffer. ✓✓
- Die vraag na die produk is steeds onderhewig aan die wet van vraag, hoe hoër die prys hoe laer is die vraag na 'n produk, aangesien verbruikers na plaasvervanger produkte sal soek, of sal dit glad nie kan bekostig nie. ✓✓

Regeringsingryping. ✓

- Daar is geen staatsinmenging in volmaakte markte nie, aangesien geen enkele koper of verkoper die prys of aanbod van die produk kan beïnvloed. Regerings reguleer monopolieë om die belange van verbruikers te beskerm, bv. NERSA wat die prys van elektrisiteit reguleer. ✓✓
- Monopolieë het die markkrag om pryse hoër as mededingende markte te stel en die regering sal monopolieë reguleer deur prysbeperking (beperking van prys verhogings), in Suid-Afrika word NERSA gebruik om elektrisiteitspryse vas te stel. ✓✓
- Terwyl regerings gewoonlik probeer om monopolieë te voorkom, word monopolieë selfs aanmoedig of geskep. Regering geskepte monopolieë se doel is om skaalvoordele tot gevolg te hê wat verbruikers bevoordeel deur koste laag te hou. ✓✓

Voorbeelde.

- Die vereistes vir 'n volmaak mededingende mark is baie beperkendend en dit is amper onmoontlik, dus vind jy nêrens in die wêreld 'n volmaakte mark nie. Markte wat lyk soos volmaakte mededinging kan gevind word in die landbou (koring, vrugte en groente) en finansiële (JSE) sektor. ✓
- In Suid-Afrika is Eskom 'n uitstekende voorbeeld van 'n monopolie. ✓
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
('n Maksimum van 8 punte kan toegeken word vir blote lys van opskrifte/voorbeelde)

(Maksimum 26)

ADDISIONELE DEEL

- Oorlewing is die aanvanklike doelwit van enige besigheid aangesien hulle verskeie uitdagings in die gesig staar, insluitend, maar nie beperk nie tot hoë opsetkoste, gebrek aan inligting van die mark en mededinging van ander firmas. As 'n besigheid sy eerste jaar oorleef dit sal hul doelwitte hersien. ✓✓
- Maksimalisering van wins, maak soveel wins as moontlik.
Inkomste – koste = wins. ✓✓
- Om wins te verhoog, moet besigheid produseer op 'n vlak waar koste van produksie baie laag is. Dit kan tyd neem en die besigheid moet kan meeding ander firmas. ✓✓
- Maksimalisering van inkomste, as 'n besigheid baie hoë uitgawes het, sal dit belangrik vir besighede wees om soveel as moontlik inkomste te hê om deur die besigheid te vloei. ✓✓
- Dit kan bereik word deur lae pryse en hoë omset of advertensies. ✓✓
- Maksimalisering van verkope, is die aantal eenhede van 'n goed of diens wat verkoop word. ✓✓
- Om soveel as moontlik kliënte te bereik, kan die grootte en gewildheid van die besigheid verhoog word. Winste kan kleiner wees aangesien laer pryse gehef word om die doelwit te behaal. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(‘n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(Maks 10)

SLOT

Dit is belangrik om die impak van die markstruktuur waarin 'n besigheid funksioneer te verstaan aangesien dit verkope en winste (en hoe maatskappye hul doelwitte bereik) beïnvloed.

Firmas moet bewus wees dat wanneer hulle 'n mark betree, hulle voorbereid moet wees op die uitdagings wat hulle sal ervaar. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante hoërorde gevolgtrekking)

(Maks 2) [40]

- **Debatteer die gevolge van globalisering.** (26 punte)
- **Analiseer die impak van die Noord/Suid-verdeling op globalisering.** (10 punte)

INLEIDING

Die proses waardeur die mense van die wêreld in 'n enkele wêreldsamelewing geïnkorporeer word. Sosiopolitieke en ekonomiese samewerking tussen lande. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (Maks 2)

INHOUD: HOOFDEEL

Strukturele veranderinge. ✓

- Positiewe gevolge sluit in ekonomiese groei, goedkoper goedere en dienste, migrasie en Buitelandse Direkte Beleggings. ✓✓
- Negatiewe gevolge kan 'n hoë afhanklikheid van invoere wees, homogenisering van kulture, ekonomiese ongelikheid en omgewingsagteruitgang. ✓✓
- Die opening van grense het lande kwesbaar gemaak vir nuwe siektes, ander negatiewe gevolge sluit in dwelmshandel, mensehandel en kubermisdaad, die “brain drain” en migrasie van professionele arbeid. ✓✓

Ekonomiese groei. ✓

- Die ekonomieë van lande wat by globalisering betrokke is, groei vinniger as ekonomieë waar proteksionisme gebruik word. ✓✓
- Hierdie ekonomieë het toegang tot internasionale markte, terwyl nie-deelnemende lande is beperk tot plaaslike markte. ✓✓

Verandering in handelspatrone. ✓

- Vergelykende voordele verskuif van ouer nywerhede, soos tekstiele, skeepsbou en staalvervaardiging, na dienste en hoëtegnologie-kennisbedrywe. ✓✓
- Ekonomiese tendense, groeikoerse, wisselkoerse en algehele globale vraag kan 'n beduidende impak op 'n land se uitvoer- en invoeraktiwiteite hê. ✓✓
- Sterk globale ekonomiese groei is geneig om die vraag na goedere en dienste te verhoog, wat lande se uitvoere kan bevorder. ✓✓
- Pryse van kommoditeite (bv. ru-olie) word deur veranderinge in wisselkoerse beïnvloed word, en 'n groot impak op die ekonomie van 'n land hê. ✓✓

Verandering in indiensnemings tendense. ✓

- Globalisering lei tot 'n toename van werksgeleenthede in die ekonomie. ✓✓
- Meer goedere moet vir plaaslike en internasionale markte geproduseer word, en sal plaaslike arbeidsmarkte positief beïnvloed. ✓✓
- Multinasionale ondernemings wat na nuwe lande uitbrei, skep werksgeleenthede, verhoogde inkomstevlakke en verhoogde produktiwiteit, maar kan ook lei tot verhoogde werkloosheid soos meganisasie toeneem. ✓✓

Omgewingsverval. ✓

- Die behoefte om meer goedere te produseer, vereis verhoogde ontginning

van natuurlike hulpbronne. ✓✓

- Omgewingsverval sluit in, uitputting van minerale, skade aan flora en fauna (plant- en dierelewe), grond-, water- en lugbesoedeling. ✓✓
- Grootse produksie versteur die natuur in so 'n mate dat natuurrampe meer dikwels voorkom. ✓✓

Kulturele veranderinge. ✓

- Verskillende kulture sirkuleer meer vrylik in globalisering, deur media en arbeidsmigrasie. ✓✓
- Praktyke wat meer in pas is met die tyd word gevolg, dit sluit die implementering van IKS. ✓✓
- Ons sien ook multinasionale ondernemings wat beïnvloed wat ons eet (McDonalds), tale (Engels is die mees gesproke taal, maar ons sien Mandaryns optel soos China uitbrei), die klere wat ons dra, ens. ✓✓

Internasionale samewerking het toegeneem. ✓

Regerings verbeter samewerking deur:

- Vorming van handelsblokke, lande wat saamgroeper en magsblokke vorm, en so probeer om hul beheer oor die globale ekonomie te vergroot. ✓✓
- Noord-Amerikaanse Vryhandelsooreenkoms (NAFTA), VSA, Kanada en Mexiko vorm NAFTA, 'n vryhandelsgebied waar die lidlande tariewe onderhandel met handelsvennote. ✓✓
- Asië-Stille Oseaan Ekonomiese Samewerking (Apec), het 21 lidlande insluitend Indonesië, Maleisië, Australië, Nieu-Seeland, Japan, Rusland en Kanada. ✓✓
- BRICS, 'n blok ontlukende ekonomieë, insluitend Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika. Ses nuwe lede, insluitend Argentinië, Egipte, Ethiopië, Iran, Saoedi-Arabië en die VAE is genooi om by die groepering van top-opkomende ekonomieë aan te sluit in Januarie 2024. ✓✓
- Bilaterale (handelsooreenkoms tussen twee lande) en multilaterale (handelsooreenkoms tussen meer as twee lande) wat oor verskeie aspekte van handel onderhandel, om ekonomiese beleid te harmoniseer deur die vorming van belangegroepes waar lede kwessies van belang bespreek. ✓✓

Interafhanklikheid tussen lande het toegeneem. ✓

- Lande word al meer beïnvloed deur die ekonomiese sukses en mislukking van ander lande. ✓✓
- Ekonomiese, beleid en politieke stabiliteit kan van een land na 'n ander versprei. ✓✓
- Handel interafhanklikheid, die verhoogde volume van handel, hoër volumes van invoere en uitvoere en arbeidsmigrasie verhoog die interafhanklikheid. ✓✓
- Finansiële interafhanklikheid, MultiNasionale Ondernemings, aandele en effekte van ander lande, maak lande finansiële interafhanklik, hoër vloei van geld beteken hoër interafhanklikheid. ✓✓

Kompetisie. ✓

- Verbeterde mededinging in globale markte, lei tot verbeterde kwaliteit van

- produkte en dienste. ✓✓
- Plaaslike maatskappye wat teen buitelandse maatskappye meeding word gedwing om hul te standaarde te verhoog om te oorleef. ✓✓
 - Onregverdige mededinging tussen ontwikkelde en ontwikkelende lande, ontwikkelende lande is nie op dieselfde vlak wanneer handelsooreenkomste beding word nie, (dit is tot voordeel van ontwikkelde lande). ✓✓
 - Alhoewel daar van lande verwag word om hul markte oop te stel vir mededinging van buite, doen geïndustrialiseerde lande dit nie altyd vir produkte van ontwikkelende lande nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

('n Maksimum van 8 punte kan toegeken word vir blote lys van opskrifte/voorbeelde)

(Maks 26)

ADDISIONELE DEEL

Lewenstandaard/Ontwikkeling. ✓

- Noord is geneig om ryker te wees, minder ongelyk, en word as meer demokraties beskou en ontwikkelde lande, voer tegnologies gevorderde vervaardigde produkte uit. ✓✓
- Vanaf die vroeë 21ste eeu, het die Noorde, met 25% van die wêreldbevolking beheer oor 80% van die inkomste wat in die wêreld verdien word, 90% van die vervaardigings nywerhede word besit deur en is geleë in die Noorde. ✓✓
- Suid, is oor die algemeen armer ontwikkelende lande met jonger, meer broos demokrasieë en baie afhanklik van primêre sektor uitvoere en gereeld deel van 'n geskiedenis van kolonialisme in die verlede deur Noordelike lande. ✓✓
- Die Suide, met 75% van die wêreldbevolking, het toegang tot 20% van die wêreld inkomste. ✓✓
- Noord/Suid-verdeling word dikwels uitgedaag en dit word toenemend meer onversoenbaar met die werklikheid. Omgekeerd, soos nasies ekonomies ontwikkel word, kan hulle deel word van definisies die "Noorde", ongeag geografiese ligging; so ook word, enige nasies wat nie kwalifiseer as "ontwikkelde" lande in effek geag deel te wees van die "Suide". ✓✓

Globalisering ongelykhede. ✓

- Lae lewensvlakke en gebreke in menslike ontwikkeling in die Suide, lande word deurgaans gekenmerk deur lae vlakke van arbeidsproduktiwiteit in die Suide, is lande se vlakke van arbeidsproduktiwiteit (uitset per werker) uiters laag in vergelyking met dié in die Noorde.
- Meer as 80% van die bevolking woon in die Suide en minder as 20% in die Noord. ✓✓
- Geboorte- en sterftesyfers verskil opvallend tussen die Noorde en Suide. In die Noorde is die geboortesyfers laag terwyl die geboortesyfers in die Suide hoog is. ✓✓
- Die algehele afhanklikheidslaste (beide jonk en oud) verteenwoordig slegs ongeveer 33% van die bevolking van die Noorde en byna 45% van die bevolking van die Suide. ✓✓
- Suid word gekenmerk deur 'n baie hoë koers van mense wat in landelike gebiede werk, meer as 65% is in die platteland gebaseer, vergeleke met minder as 27% in die Noorde. ✓✓

- Landbou dra ongeveer 14% van die BNI in die Suide by, maar slegs 3% van die BNI van die Noorde, 58% van die arbeidsmag in die Suide is besig met landbou, vergeleke met slegs 50% in die Noorde. ✓✓
- Suidelike lande konsentreer op landbouproduksie, omdat hul inkomste laag is laag, is hul eerste prioriteite is kos, klere, en skuiling, ook weens die primitiewe aard van tegnologieë, swak organisasie en beperk fisiese en menslike kapitaal insette. ✓✓
- Uitvoere in die Suide is steeds gerig op die produksie van primêre sektor produkte. In 2000 het die aandeel van wêreldwye Suidelike uitvoer in terme van totale wêreldhandel op sowat 25 % gestaan. ✓✓

Omgewing. ✓

- Daar is baie oorsake vir hierdie ongelykhede insluitend die beskikbaarheid van natuurlike hulpbronne, verskillende vlakke van gesondheid en onderwys. ✓✓
- Bepaal die aard van 'n land se ekonomie en sy nywerheidsektore, internasionale handelsbeleide en toegang tot markte. ✓✓
- Hoe lande regeer word en internasionale verhoudings tussen lande, konflik binne en tussen lande, 'n land se kwesbaarheid vir natuurlike gevare en klimaatsverandering. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)

(’n Maksimum van 2 punte mag toegeken word vir blote lys van feite/voorbeelde)

(Maks 10)

SLOT

As gevolg van groot en konstante verbeterings in infrastruktuur, (vervoer, kommunikasie, ens.) neem globalisering voortdurend toe. Dit is positief in die meeste gevalle, bv. die verbetering in die lewenstandaarde van verbruikers, maar kan ook lei tot die uitbuiting van ontwikkelende lande as dit nie gemonitor word nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante hoëorde gevolgtrekking)

(Maks 2)

[40]

TOTAAL AFDELING C:

40

GROOTTOTAAL:

150